

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Г-ЖА J. КОКОТТ

представено на 18 декември 2008 година¹

I — Въведение

1. След интервенцията на турските войски през 1974 г. остров Кипър фактически е разделен на гръцка кипърска южна зона и турска кипърска северна зона. Съгласно международното публично право Република Кипър е призната от международната общност за държава и *de jure* представлява Кипър като цяло, но *de facto* контролира само южната част на острова. В северната част е създадена признатата само от Турция Севернокипърска турска република².

2. Независимо че подкрепените от Обединените нации и Европейския съюз преговори за повторно обединение не можаха да приключат успешно, през 2004 г. Република Кипър се присъедини към ЕС. С отделен протокол към Договора за присъединяване е спряно прилагането на достиженията на правото на Общността в зони от острова, по отношение на които кипърското правителство не упражнява своя суверенитет.

3. При разделението голям брой членове от двете етнически групи напускат като бежанци или са експулсирани. Много от експулсираните претендират за собствеността на недвижими имоти, които е трябвало да изоставят по принуда³. Напуснатите от кипърски гърци недвижими имоти в Севернокипърската турска република се считат там за преминали в собственост на държавата. Властите на Севернокипърската турска република са прехвърлили много от тези имоти на частни лица. Как следва да се процедира с предявените от експулсираните лица претенции относно собствеността е един от неизяснените въпроси при преговорите за повторното обединение.

4. В този чувствителен контекст попада и съдебният спор между г-н Apostolides и британските съпрузи Orams. Последните са придобили парцел в Северен Кипър от продавач — частно лице. Г-н Apostolides, чието семейство е било прогонено от северната част на страната, претендира за възстановяване на собствеността върху този недвижим имот. По негов иск Район-

1 — Език на оригиналния текст: немски.

2 — Относно историческото развитие вж. и заключението на генералния адвокат Gulmann от 20 април 1994 г. по дело Anastasiou (Решение от 5 юли 1994 г., C-432/92, Recueil, стр. I-3087, точки 9—13).

3 — През 2005 г. пред Европейския съд по правата на човека са заведени 1400 жалби срещу Турция, основно от кипърски гърци, за нарушаване на правото на собственост (вж. ЕСПЧ, Решение от 22 декември 2005 г. по дело Xenides-Arestis/Турция, № 46347/99, § 38 — Решение по дело Xenides-Arestis II).

ният съд в Никозия, който се намира в гръцката кипърска част, осъжда съпрузи Orams да освободят недвижимия имот и да изпълнят различни парични задължения. Г-н Apostolides е поискал признаването и изпълнението на това съдебно решение в Обединеното кралство.

II — Правна уредба

A — Протокол № 10 за Кипър

6. Приложеният към акта за присъединяване от 2003 г. Протокол № 10 за Кипър⁵ има следното съдържание:

„ВИСОКОДОГОВАРЯЩИТЕ СТРАНИ,

5. Ангажираният с изпълнителното производство Court of Appeal повдига въпроса дали юрисдикциите на Обединеното кралство имат такива задължения съгласно Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела⁴. Съмнение съществува, от една страна, поради това че съдебното решение се отнася до недвижим имот в зона на Кипър, върху която Република Кипър не упражнява суверенитет и в която прилагането на общностното право до голяма степен е спряно. От друга страна, при връчването на документите за образуване на производството по местожителство на съпрузите Orams в турската кипърска зона са допуснати нарушения.

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ отново своя ангажимент за пълното решаване на проблема на Кипър съгласно съответните резолюции на Съвета за сигурност на Обединените нации, и тяхната силна подкрепа на усилията на Генералния секретар на Обединените нации за постигането на тази цел,

КАТО ОТЧИТАТ, че това пълно решаване на проблема в Кипър все още не е постигнато,

4 — ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74.

5 — Акт относно условията на присъединяването [към Европейския съюз] на Чешката република, Република Естония, Република Кипър, Република Латвия, Република Литва, Република Унгария, Република Малта, Република Полша, Република Словения и Словашката република и промените в учредителните договори на Европейския съюз — Протокол № 10 за Кипър (ОВ L 236, 2003 г., стр. 955).

КАТО ОТЧИТАТ, че за това е необходимо да се предвиди отменянето на прилагането на достиженията на правото на ЕС в тези райони в Република Кипър, в които Правителството на Република Кипър не упражнява ефективен контрол,

КАТО ОТЧИТАТ, че в случай на решаване на проблема в Кипър това спиране на прилагането се отменя,

КАТО ОТЧИТАТ, че Европейският съюз, е готов да пригоди условията на подобно решаване на проблема в съответствие с принципите, на които се основава ЕС,

КАТО ОТЧИТАТ, че е необходимо да се предвидят условията, по силата на които съответните разпоредби на правото на Е[вропейския] [съюз] ще се прилагат до границата между гореспоменатите зони и в двете зони, в които правителството на Република Кипър упражнява ефективен контрол и в Източната суверенна база на Обединеното кралство на Великобритания и Северна Ирландия,

КАТО ЖЕЛАЯТ присъединяването на Кипър към Европейския съюз да има принос към всички граждани на Кипър и да поощри гражданския мир и помиренето,

КАТО ОТЧИТАТ, че за това, че нищо в този протокол няма да прекрати мерките, насочени към постигането на тази цел,

КАТО ОТЧИТАТ, че тези мерки няма да засегнат прилагането на достиженията на правото на ЕС по силата на условията, предвидени в Договора за присъединяване, в която и да е друга част на Република Кипър,

ПРИЕХА СЛЕДНИТЕ РАЗПОРЕДБИ:

ЧЛЕН 1

1. Прилагането на достиженията на правото на ЕС се спира в тези области на Република Кипър, в които Правителството на Република Кипър не упражнява ефективен контрол.

2. Съветът единодушно въз основа на предложение от Комисията приема решение за оттегляне на спирането на прилагане по смисъла на параграф 1.

ЧЛЕН 2

1. Съветът, като действа с единодушие въз основа на предложение от Комисията, определя условията, по силата на които правото на ЕС ще се прилага до линията между тези зони по смисъла на член 1 и тези зони, в които правителството на Република Кипър упражнява ефективен контрол.

2. Границата между Източната суверенна база и зоните по смисъла на член 1 се третира като част от външните граници на зоните на суверенните бази за целите на част IV от приложението към протокола за зоните на суверенните бази на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия в Кипър за периода на неприлагането на достиженията на правото на ЕС в съответствие с член 1.

ЧЛЕН 3

1. Нищо в този протокол няма да попречи на мерките, насочени към поощряването на икономическото развитие на зоните по смисъла на член 1.

2. Тези мерки няма да засегнат прилагането на достиженията на правото на ЕС по силата на условията, предвидени в Договора за присъединяване, в която и да е част на Република Кипър.

ЧЛЕН 4

В случай на решаване на проблема, Съветът, като действа с единодушие, въз основа на предложение от Комисията, приема решение за приспособяването на условията, относно присъединяването на Кипър към Европейския съюз по отношение на турската кипърска общност.“

Б — Регламент № 44/2001

7. Съгласно член 1, параграф 1 от Регламент № 44/2001 същият се прилага по граждански и търговски дела.

8. В глава II на Регламента са отразени разпоредбите относно компетентността на съдилищата. В раздел 6 на тази глава се

съдържат разпоредбите относно изключителната компетентност. Съгласно член 22 „следните [юрисдикции] ще притежават изключителна компетентност независимо от местоживеенето:

10. Релевантните разпоредби от член 34 гласят следното:

„Съдебно решение не се признава:

1. по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот или договор за наем на недвижим имот, [юрисдикциите] на държавата членка, в която е разположен имотът.

1. ако признаването явно противоречи на публичната политика в държавата членка, в която се иска признаване;

[...]“

9. Членове 33—37 от Регламента уреждат материята за признаването на съдебни решения. Член 33 първоначално формулира принципа, съгласно който съдебните решения на юрисдикциите на друга държава членка подлежат на признаване, без да се изисква каквато и да е специална процедура. Членове 34 и 35 уреждат пък основанията, поради които по изключение може да бъде отказано признаване.

2. когато то е постановено в отсъствие на страната, ако на ответника не е връчен документът за образуване на производство или равностоен документ в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си, освен ако ответникът не е успял да започне дело за оспорване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това;

[...]“

11. Член 35 урежда значението на съблюдаването на разпоредбите относно компетентността с оглед на признаването:

„1. Освен това, съдебното решение не се признава, ако то противоречи на раздел 3, 4 или 6 от глава II, както и в случаите по член 72.

[...]

3. При спазване на параграф 1 не може да бъде преразглеждана компетентността на [юрисдикцията] на държавата членка по произход. Критерият за публична политика, посочен в член 34, точка 1, не може да се прилага по отношение на правилата относно компетентността.“

III — Фактически обстоятелства, главно производство и преюдициални въпроси

12. Съгласно законодателството на Република Кипър г-н Apostolides е собственик на недвижим имот в Lapithos (Lapta), в района Кирения (Girne), намиращ се в зоната на Република Кипър, която не е ефективно контролирана от правителството на Република Кипър. Съпрузите Orams са придобили според собствените им твърдения този имот през 2002 г. от трето лице. Върху

него те изградили вила, която редовно обитавали по време на отпуск.

13. Г-н Apostolides предявил иск пред Районния съд в Никозия срещу господин и госпожа Orams. С призовка от 26 октомври 2004 г. съдът връчил исковата молба на ответниците. Исковата молба, в която бил посочен адресът на съпрузите Orams в Обединеното кралство, е предадена на г-жа Orams още същия ден в недвижимия имот в Lapta от призовкар при Районния съд в Никозия. Той не се е легитимирал в това качество, а е съобщил на г-жа Orams, че е „приносител“ и не знае за какви документи става дума.

14. Исковата молба била съставена на гръцки език, който не е широко разпространен в северната зона, но е един от официалните езици в Република Кипър. Съпрузите Orams не разбират гръцки. Г-жа Orams обаче разбрала, че документите имат юридически и официален характер.

15. По силата на законодателството на Република Кипър ищецът може да поиска постановяване на неприсъствено съдебно решение, ако ответникът не заяви, че се явява пред съда в десетдневен срок, считано от връчването на документа за образуване на производството. Това било указано на гръцки език на началната страница от документа. Изявлението за явяване пред съда е процесуално действие, което не изисква представянето на правни основания за защита.

16. По собствените ѝ твърдения в петък, 29 октомври 2004 г., г-жа Orams предприела първи стъпки за намиране на адвокат, който да я представлява. Едва на 2 ноември 2004 г. тя получила час за консултация при адвоката г-н Liatsos. На този ден г-н Liatsos ѝ превел най-общо документа за образуване на производството, но ѝ съобщил, че не може да я представлява, защото не притежавал правоспособност да се явява пред юрисдикциите на Република Кипър. Той препоръчал на г-жа Orams да се обърне към г-н Osman, който участвал като адвокат по време на твърдяната покупко-продажба на недвижимия имот, но същият вече се бил пенсионирал. Г-жа Orams успяла да се срещне на 3 ноември 2004 г. с неговата дъщеря, която поела кантората му. Тя уведомила г-жа Orams, че не притежавала правоспособност да се явява пред юрисдикциите на Република Кипър. Тогава г-жа Orams била насочена към адвокат Gunes Mentès.

17. Г-жа Orams успяла да получи час за консултация с г-н Mentès едва за петък, 5 ноември 2004 г., в 17 часа, който по нейни твърдения бил един от малкото адвокати в северната зона, притежаващ правоспособност да се явява пред юрисдикциите на Република Кипър и донякъде разбирал гръцки език. Г-жа Orams сключила с г-н Mentès договор за поръчка за осъществяването на процесуално представителство на нея и съпруга ѝ по това дело. Г-н Mentès съобщил на г-жа Orams, че следващия понеделник, на 8 ноември 2004 г., ще отиде в Районния съд в Никозия, за да заяви, че се явява по делото.

18. След като във вторник, 9 ноември 2004 г., нямало изявление от ответниците, посочената юрисдикция ги осъдила с неприсъствено съдебно решение:

- 1) да премахнат вилата, басейна и оградата, изградени от тях върху недвижимия имот;
- 2) да предоставят незабавно на г-н Apostolides свободното владение на недвижимия имот;
- 3) да заплатят на г-н Apostolides различни суми като специални обезщетения и като пропуснати ползи за всеки месец (а именно наем) до пълното изпълнение на съдебното решение, като върху посочените суми се начисляват лихви;
- 4) да преустановят всякакви незаконосъобразни действия в недвижимия имот от тяхна страна или от страна на упълномощени от тях лица, и
- 5) да заплатят различни суми като съдебни разноски (заедно със съответните лихви).

19. На 15 ноември 2004 г. от името на съпрузите Orams са направени изявления за участие в производството за отмяна на осъдителните неприсъствени решения.

20. За отмяна на неприсъствено съдебно решение ответникът трябва да докаже съгласно законодателството на Република Кипър, че разполага с приемлива защита („arguable defence“) по отправения срещу него иск. На 19 април 2005 г. Районният съд в Никозия след преценка на доказателствата и устни заседания постановил, че не е била представена приемлива защита срещу иска. На 21 декември 2006 г. Върховният съд на Република Кипър отхвърлил жалбата на съпрузите Orams срещу това съдебно решение.

21. На 18 октомври 2005 г. на основание Регламент № 44/2001 г-н Apostolides поискал изпълнение на неприсъственото съдебното решение от 9 ноември 2004 г. и на решението на Районния съд в Никозия от 19 април 2005 г. На 21 октомври 2005 г. на основание същия регламент Master от Queens Bench Division на High Court of England and Wales определя съдебните решения за изпълняеми в Англия.

22. Това съдебно решение е успешно обжалвано от съпрузите Orams на основание член 43 от Регламент № 44/2001 пред едноличен състав на High Court (съдията Jack). От своя страна, по реда на член 44 от Регламент № 44/2001 г-н Apostolides обжалва посоченото съдебно решение пред Court of Appeal, който с акт от 19 юни 2007 г. (постъпил на 14 септември 2007 г.) поставя на Съда следните преюдициални въпроси:

1. Спирането с член 1, параграф 1 от Протокол № 10 от Акта за присъединяване на Кипър към ЕС от 2003 г. на

прилагането на достиженията на правото на Общността в северната зона пречат ли възможността юрисдикция на държава членка да признае и приведе в изпълнение съдебно решение, постановено от юрисдикция на Република Кипър, действаща в контролираната от правителството зона, отнасящо се до собственост в северната зона, когато признаването и изпълнението се искат съгласно Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, който е част от достиженията на правото на Общността?

2. Член 35, параграф 1 от Регламент № 44/2001 дава ли право или задължава юрисдикция на държава членка да откаже да признае и да приведе в изпълнение съдебно решение, постановено от юрисдикциите на друга държава членка, отнасящо се до собственост в зона на последната, върху която правителството на тази държава членка не упражнява ефективен контрол? По-специално противоречи ли такова съдебно решение на член 22 от Регламент № 44/2001?

3. Решение на юрисдикция на държава членка, действаща в зона от тази държава, върху която правителството ѝ упражнява ефективен контрол, отнасящо се до собственост в зона от тази държава, върху която нейното прави-

телство не упражнява ефективен контрол, може ли да не бъде признато или приведено в изпълнение съгласно член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, на основание че по практически съображения съдебното решение не може да бъде приведено в изпълнение по местонахождение на собствеността, въпреки че съдебното решение подлежи на изпълнение в контролираната от правителството зона в тази държава?

този ответник може ли да се противопостави на изпълнението на първоначалното неприсъствено съдебно решение или на съдебното решение за отхвърляне на жалбата за отмяна на основание член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001, по съображение че документът за образуване на производство не му е бил връчен в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си преди постановяване на първоначалното неприсъствено съдебно решение? Има ли значение фактът, че при изслушването са разглеждани само правните основания, изтъкнати от ответника?

4. Когато

— срещу ответника е било постановено неприсъствено съдебно решение,

— след това ответникът е започнал производство по оспорване пред съда, постановил неприсъственото съдебно решение, но

— жалбата му е отхвърлена след цялостно и справедливо разглеждане, на основание че не е предоставил приемлива защита (което съгласно националното право е необходимо, за да се отмени съдебно решение от такъв характер),

5. Какви фактори са релевантни за прилагане на установения в член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 критерий относно това дали на ответника „е връчен документът за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си“? По-специално:

а) Когато документът е действително връчен на ответника, имат ли някакво значение действията (или бездействията) на ответника или на адвокатите му, осъществени след връчването?

б) Какво значение може да има дадено особено поведение на ответника или адвокатите му или изпитани трудности?

- в) Има ли значение обстоятелството, че адвокатът на ответника е могъл да заяви, че се явява преди постановяване на неприсъственото съдебно решение?

съдебни решения, за които Регламентът предвижда правна уредба.

23. В производството пред Съда становища представят г-н Apostolides, съпрузите Orams, гръцкото, полското и кипърското правителство, както и Комисията на Европейските общности.

IV — Правни съображения

A — По първия преюдициален въпрос

24. С първия преюдициален въпрос Court of Appeal иска да се установи дали спирателно с член 1, параграф 1 от Протокол № 10 на прилагането на достиженията на правото на Общността в северната зона на Кипър препятства признаването и изпълнението съгласно Регламент № 44/2001 на съдебно решение, отнасящо се до претенции за собственост върху недвижим имот в тази зона.

25. За отговора на този въпрос на първо място трябва да се обърне внимание на разликата между териториалното *приложно поле* на Регламент № 44/2001 и *сферата на приложение*, или с други думи казано — *сферата, до която се отнасят* производства, съответно

26. Териториалното приложно поле на общностното право съгласно член 299 ЕО съответства на територията на държавите членки с изключение на определени в тази разпоредба зони. Разпоредбите на дял IV от част трета от Договора за ЕО относно пространството на свобода, сигурност и правосъдие обаче важат за Обединеното кралство, Ирландия и Дания само при съблюдаване на член 69 ЕО във връзка с цитираните там протоколи. На тази основа Обединеното кралство и Ирландия са избрали да прилагат Регламент № 44/2001, а Дания, от своя страна, да не го прилага⁶. Следователно Регламентът е действащ в Обединеното кралство, а при спазване на Протокол № 10 и в Република Кипър.

27. Регламент № 44/2001, от една страна, урежда компетентността на юрисдикциите в рамките на териториалното си приложно поле, а от друга страна признаването и изпълнението на съдебните решения на тези юрисдикции в държава членка, различна от тази, в която е постановено решението. Регламентът обаче не съдържа разпоредби относно признаването и изпълнението в Общността на съдебни решения на трети държави или на решения

6 — Вж. член 1, параграф 3 от Регламент № 44/2001 и съображения 20 и 21 към него.

на юрисдикции от държавите членки в трети държави.

28. От териториалното приложно поле на Регламент № 44/2001 следва да се различава неговата *сфера на приложение*, т.е. сферата, до която могат да се отнасят решенията на юрисдикция на държава членка, които съгласно Регламента биват признавани и изпълнявани. Сферата на приложение излиза извън рамките на приложното поле и се разпростира в трети държави. В този смисъл Регламентът се прилага и при спорове, отнасящи се до трети страни.

29. Съдът е потвърдил това в Решение по дело Owusu⁷ и в становището си по Конвенцията от Лугано⁸. Съгласно тях релевантен за прилагането на Регламента международен елемент може да е налице и на основание мястото на възникване на спорното събитие в трета страна⁹. Регламентът всъщност трябва да отстрани препятствия пред функционирането на вътрешния пазар, които могат да се проявят от разликите в националните правни разпоредби относно компетентността на юрисдикциите по спорове с международен елемент и относно признаването и изпълнението на чуждестранни съдебни решения. Според мнението на Съда тези разлики се отразяват негативно на вътрешния пазар дори когато се отнасят до съдебни решения, свързани само с трета държава¹⁰.

30. Сега следва да се изясни какво действие има Протокол № 10 с оглед на приложното поле и сферата на приложение на Регламент № 44/2001.

31. За страните е безспорно, че предвиденото в член 1, параграф 1 от Протокола спиране на прилагането на достиженията на правото на Общността в зоните на Република Кипър, в които правителството на тази държава членка не упражнява ефективен контрол, ограничава териториалното приложно поле на Регламент № 44/2001. Следователно признаването и изпълнението в северната зона на Кипър на съдебно решение на юрисдикция на държава членка не може да бъде обосновано с Регламента. Също толкова малка изглежда възможността да бъде признато и изпълнено съгласно Регламента в някоя държава членка съдебно решение на юрисдикция, разположена в тази зона на Кипър.

32. Все пак спорът пред Court of Appeal не се отнася до нито една от тези хипотези. По-скоро той трябва да се произнесе по искането да бъде изпълнено в Обединеното кралство съдебно решение на юрисдикция, намираща се в контролираната от правителството на Република Кипър зона. Следователно ограничаването с Протокол № 10 на териториалното приложно поле на Регламент № 44/2001 не се отнася до настоящия случай.

33. Единствено съпрузите Orams изразяват позицията, че протоколът препят-

7 — Решение от 1 март 2005 г. по дело Owusu (C-281/02, Recueil, стр. I-1383, точка 29).

8 — Становище 1/03 от 7 февруари 2006 г. (Recueil, стр. I-1145, точка 143).

9 — Решение по дело Owusu (посочено в бележка под линия 7, точка 26) и Становище 1/03 (посочено в бележка под линия 8, точка 145).

10 — Решение по дело Owusu (посочено в бележка под линия 7, точка 34).

ства прилагането на Регламента и по отношение на съдебни решения, които са постановени в неговото териториално приложно поле и там също трябва да бъдат признати и изпълнени, но засягат правоотношение, отнасящо се до зони извън контрола на правителството на Република Кипър.

Наистина актът за присъединяване (включително протоколите) се намира в йерархията на нормативните актове над вторичното право. Въпреки това обаче Регламентът в крайна сметка самостоятелно обслужва целите на Договора за ЕО¹².

34. Както изтъкват останалите страни, самият текст на член 1, параграф 1 от Протокола не отговаря на тази позиция. В него става дума именно за спиране на прилагането на достиженията на правото на Общността в тези зони, а не *в сферите*, свързани с тях.

35. Тук трябва да се допълни и обстоятелството, че разпоредби от акт за присъединяване, които позволяват да се дерогират норми на Договора, следва съгласно трайната съдебна практика да се тълкуват ограничително във връзка със съответните договорни разпоредби и да се ограничават само до абсолютно необходимото¹¹.

36. Дори и спряното прилагане на достиженията на правото на Общността в настоящия случай да не засяга пряко първичното право на Общността, а Регламент № 44/2001, то тази констатация следва да бъде отнесена и до него.

37. Така член 65, на който се основава Регламент № 44/2001, изрично овластява да се приемат мерки за подобряване и опростяване на признаването и изпълнението на решенията по граждански и търговски дела, включително и извънсъдебните решения, *доколкото са необходими за правилното функциониране на вътрешния пазар*. Действително, определянето на ясни граници относно компетенциите на юрисдикциите в Общността, както и признаването и изпълнението на техните съдебни решения стимулират упражняването на основните свободи. В частност те облекчават изпълнението на притезания във връзка с трансграничните доставки на стоки, услуги или трансфер на капитали, както и свободното движение на лицата.

38. Следователно Протокол № 10 трябва да бъде тълкуван в смисъл, че когато прилагането на Регламент № 44/2001 се спира, това трябва да се ограничи до абсолютно необходимото. В това отношение следва по-специално да се вземат предвид смисълът и целта на протокола.

11 — Вж. Решение от 29 март 1979 г. по дело Комисия/Обединено кралство (231/78, Recueil, стр. 1447, точка 13), Решение от 25 февруари 1988 г. по дело Комисия/Гърция (194/85 и 241/85, Recueil, стр. 1037, точки 19–21), Решение от 14 декември 1989 г. по дело Agegate (C-3/87, Recueil, стр. 4459, точка 39) и Решение от 3 декември 1998 г. по дело KappAhl (C-233/97, Recueil, стр. I-8069, точка 18).

12 — Вж. съображение 2 на Регламент № 44/2001, което обръща внимание на взаимовръзката с изграждането на вътрешния пазар.

39. По общо мнение на страните спряното прилагане на достиженията на правото на Общността има за цел да даде възможност на Република Кипър да се присъедини към Общността, независимо че преди това преговорите за повторното обединение не са могли да приключат успешно. Трябва да се избегне положението, в което Република Кипър като държава членка нарушава общностното право, тъй като фактически не е в състояние да осигури прилагането на достиженията на правото на Общността върху цялата си територия.

40. Както обаче изтъква по-специално Комисията, не следва да бъдат дерогирани всички разпоредби на общностното право, отнасящи се до зони под контрола на турската кипърска общност. Така спряното прилагането на достиженията на правото на Общността допуска мерки за стимулиране на икономическото развитие на посочените зони съгласно член 3, параграф 1 от Протокола¹³. По-нататък, на основание член 2 от Протокола с Регламент (ЕО) № 866/2004 на Съвета¹⁴ са били приети норми за движението на стоки и лица между различните зони.

41. Тези разпоредби не противоречат на целта на Протокола да се осигури възмож-

ност на Република Кипър да се присъедини към Съюза независимо от ограничения фактически контрол върху националната ѝ територия, а стимулират обединението на двете зони на страната.

42. Посочената цел на Протокола също не допуска в настоящата хипотеза спиране прилагането на Регламент № 44/2001. Признаването и изпълнението в Обединеното кралство на решенията на Районния съд в Никозия не създават неизпълними задължения за Република Кипър с оглед на Северен Кипър, които да доведат до нарушаване на общностното право от нейна страна. Обратно, юрисдикциите само в Обединеното кралство трябва да предприемат действия.

43. Съпрузите Orams обаче се позовават на допълнителната цел на протокола да се осигури пълното решаване на проблема на Кипър съгласно съответните резолюции на Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации¹⁵, която по-специално намира проявление в съображение 1 на Протокола. Оспорваното съдебно решение на Районния съд в Никозия предreshавало всеобхватното уреждане на въпросите относно собствеността. Следователно признаването и изпълнението му противоречали на целите на Протокола и на съответните резолюции на Организацията на обединените нации.

13 — Тази цел преследва Регламент (ЕО) № 389/2006 на Съвета от 27 февруари 2006 г. за създаване на инструмент за финансова подкрепа с цел насърчаване икономическото развитие на общността на кипърските турци и за изменение на Регламент (ЕО) № 2667/2000 на Съвета относно Европейската агенция за възстановяване (ОВ L 65, стр. 5; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11 том 45, стр. 147).

14 — Регламент (ЕО) № 866/2004 на Съвета от 29 април 2004 г. относно режим съгласно член 2 от Протокол № 10 от Акта за присъединяване от 2003 г. (ОВ L 161, стр. 128, поправка в ОВ L 206, 2004 г., стр. 51; Специално издание на български език, 2007 г., глава 1 том 5, стр. 44).

15 — Отнасящите се до Кипър резолюции на Съвета за сигурност се намират на интернет страницата на мироопазващите сили на ООН в Кипър (UNFICYP): www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Резултат от това възражение обаче не може да бъде принципното неприлагане на Регламент № 44/2001 в държавите членки, ако решения на юрисдикция на държавите членки се отнасят до северната зона на Кипър.

45. Наистина, Съветът за сигурност постоянно призовава към опазване на мира в Кипър и на териториалната цялост на страната. В тази връзка международната общност също призовава към въздържане от всякакви действия, които изострят конфликта¹⁶. От тези обаче по-скоро общи призови не може да бъде изведено задължение да не се признават решенията на гръцките кипърски юрисдикции, отнасящи се до претенции за собственост върху недвижими имоти в турската зона на Кипър.

46. Освен това по никакъв начин не става ясно, че прилагането на Регламента като цяло изостря кипърския конфликт. То може също толкова успешно да въздейства в обратна посока и да стимулира нормализирането на икономическите отношения. Именно с оглед отварянето на разделителната линия между двете зони на Кипър за движение на стоки и лица¹⁷ са обозрими многообразни правоотношения,

при които признаването и изпълнението в други държави членки на съдебни решения на юрисдикции на Република Кипър, както и прилагането на правилата на Регламента относно компетентността представляват интерес за страни, които имат местоживеене или седалище в северната зона.

47. В тази връзка страните също спорят дали признаването и изпълнението на разглежданото тук съдебно решение се явяват пречка или способстват за окончателното уреждане на въпросите относно собствеността. Г-н Apostolides посочва, че продажбата на отнети недвижими имоти в Севернокипърската турска република на граждани на други държави членки затруднява връщането им в рамките на последващо взаимноприемливо решение. Ако лица в неговото положение биха могли да постигнат в други държави членки изпълнение на претенциите си поради наличието на право на собственост върху тези недвижими имоти, това би възпряло потенциалните приобретатели.

48. Тук не е мястото окончателно да се реши какво е въздействието от спряното прилагане на Регламента в случаите, съдържащи елементи, отнасящи се до Северен Кипър, за политическия процес на решаване на конфликта. Прилагането на Регламента все пак не може да бъде поставено в зависимост от такива сложни политически преценки. Това би противоречало на принципа на правната сигур-

16 — Вж. също Резолюция 353 (1974) от 20 юли 1974 г., Резолюция 541 (1983) от 18 ноември 1983 г. и Резолюция 1251 (1999) от 29 юни 1999 г.

17 — Вж. за развитието на движението на хора и стоки Съобщение на Комисията от 27 август 2008 г. — Годишен доклад относно прилагането на Регламент (ЕО) № 866/2004 на Съвета от 29 април 2004 г. и положението, произтичащо от прилагането му (COM(2008) 529 окончателен).

ност, чието съблюдаване е част от целите на Регламента¹⁸. Така разпоредбите в Регламента относно компетентността трябва да дадат възможност по безспорно предвидим начин да бъде определена подсъдността¹⁹. Освен това ищецът в правен спор пред юрисдикция на държава членка трябва в достатъчна степен сигурно да може да предвиди дали в друга държава членка едно съдебно решение, преграждащо пътя на процеса, е изпълняемо съгласно регламента, доколкото не са налице предвидените в него основания същото да не се изпълнява.

49. В тази връзка г-н Apostolides излага и други доводи. Той счита, че прилагането на Регламент № 44/2001 се явява необходимо, за да се изпълнят изискванията на решението по дело Loizidou на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ)²⁰.

50. В това и други решения ЕСПЧ е констатирал, че извършените като последица от окупацията на Северен Кипър отчуждения са нищожни и не поставят под съмнение позицията на експулсираните бежанци като собственици²¹. Отказът за достъп и

ползване на собствеността следователно нарушава член 1 от Първия допълнителен протокол към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, както и правото на неприкосновеност на жилището (член 8, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи), доколкото засегнатите лица притежават жилище върху поземления имот²². ЕСПЧ също така наскоро е признал, че съставената междувременно от Севернокипърската турска република Комисия относно недвижимото имущество принципно отговаря на изискванията на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи; въпреки това той е присъдил в полза на жалбоподателката в съответното производство обезщетение за нарушаването на правата ѝ по Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи²³.

51. Затова на първо място трябва да се установи, че нито едно от цитираните съдебни решения не засяга случая на г-н Apostolides. Следователно относно неговите конкретни претенции за собственост не е налице констатация на ЕСПЧ, която непосредствено да бъде съблюдавана.

18 — Във връзка с Брюкселската конвенция относно подведомствеността и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право (ОВ С 27, 1998 г., стр. 1) (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“) вж. Решение от 28 септември 1999 г. по дело GIE Groupe Concorde и др. (C-440/97, Recueil, стр. I-6307, точка 23), Решение от 19 февруари 2002 г. по дело Besix (C-256/00, Recueil, стр. I-1699, точка 24) и Решение по дело Owusu (посочено в бележка под линия 7, точка 38); относно Регламент № 44/2001 вж. Решение от 22 май 2008 г. по дело Glaxosmithkline и Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, Сборник, стр. I-3965, точка 33.).

19 — Вж. в този смисъл съображение 11 на Регламент № 44/2001 и Решение по дело Glaxosmithkline и Laboratoires Glaxosmithkline (посочено в бележка под линия 18, точка 33), както и относно Брюкселската конвенция Решение по дело Owusu (посочено в бележка под линия 7, точки 39 и 40).

20 — ЕСПЧ, Решение от 18 декември 1996 г. по дело Loizidou/Турция, Recueil des arrêts et décisions 1996-VI.

21 — ЕСПЧ, Решение по дело Loizidou (посочено в бележка под линия 20, § 46). Вж. също ЕСПЧ, Решение от 10 май 2001 г. по дело Кипър/Турция, № 25781/94, Recueil des arrêts et décisions 2001-IV.

22 — ЕСПЧ, Решение по дело Loizidou (посочено в бележка под линия 20, § 64) и Решение по дело Xenides-Arestis II (посочено в бележка под линия 3); нарушение на член 1 от Първи допълнителен протокол и нарушение на член 8, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (право на неприкосновеност на жилището) с допълнителни позовавания.

23 — ЕСПЧ, Решение от 7 декември 2006 г. по дело Xenides-Arestis/Турция, № 46347/99, § 37 и 42 (наричано по-нататък „Решение по дело Xenides-Arestis III“). ЕСПЧ е задължил ответника да приеме общ, съответстващ на изискванията на конвенцията режим за обезщетяване (ЕСПЧ, Решение по дело Xenides-Arestis II (посочено в бележка под линия 3, § 40); вж. относно допустимостта и Определение относно допустимостта от 14 март 2005 г. по дело Xenides-Arestis/Турция (наричано по-нататък „Определение по дело Xenides-Arestis I“).

52. Би следвало най-много да се прецени дали основащото се на член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи право на справедлив процес и ефективна правна защита действително повелява да бъде изпълнено решението на Районния съд в Никозия, което пряко засяга претенциите на г-н Apostolides²⁴. ЕСПЧ обаче е признал досега едно такова право, доколкото е видно, само с оглед на изпълнението в самата държава на произнасяне на съдебното решение²⁵. В този момент остава открит въпросът дали член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи вменява задължение и за признаване и изпълнение на чуждестранни съдебни решения, защото поради изложените причини Регламент № 44/2001 и без това е приложим и предоставя съответно право в това отношение. При всички положения член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи не би довела до никакъв друг резултат освен правомерното и съобразено с правата на човека прилагане на Регламента.

53. В заключение, на първия преюдициален въпрос следва да се отговори:

Предвиденото в член 1, параграф 1 от Протокол № 10 към Акта за присъединяване от 2003 г. спиране на прилагането на достиженията на правото на ЕС в тези зони на Република Кипър, в които Правителството на Република Кипър не упражнява ефективен контрол, не изключва възможността юрисдикция на друга държава членка на основание Регламент № 44/2001 да признае и изпълни съдебно решение, постановено от юрисдикция на Република Кипър, отнасящо се до зони, намиращи се извън контрола на нейното правителство.

Б — По втори до пети преюдициален въпрос

54. С втори до пети въпрос Court of Appeal иска тълкуване на член 35, параграф 1 и на член 34, точки 1 и 2 от Регламент № 44/2001 с оглед наличието на евентуални основания за непризнаване и неизпълняемост по смисъла на тези разпоредби. Преди да може да се отговори на тези въпроси, следва да се изясни дали делото попада в приложното поле на Регламента. Комисията е изразила съмнение дали е налице гражданско и търговско дело по смисъла на член 1, параграф 1 от Регламента.

1. Предварителни бележки по приложното поле на Регламента

55. Наистина Комисията признава, че правният спор между г-н Apostolides и съпружките Orams е между частни лица.

24 — Вж. в тази връзка Matscher, F. Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen. — In: Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP). 1990, p. 294, 318; op. cit. Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen. — In: Festschrift für Helmut Kollhoser. 2004, p. 427, 444 et sq.; Geimer, R. Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht. — In: Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht, Vol. 33. Heidelberg, 1994, p.219 et sq.

25 — Вж. ЕСПЧ, Решение от 19 март 1997 г. по дело Hornsby/Гърция, № 18357/91, Recueil des arrêts et décisions 1997-II, § 40 и Решение от 7 май 2002 г. по дело Burdov/Русия, № 59498/00, Recueil des arrêts et décisions 2002-III, § 34.

Тя обаче счита, че той трябва да бъде поставен в по-широк контекст и да се отчете, че споровете във връзка с недвижими имоти на експулсирани кипърски гърци произтичат от военната окупация на Северен Кипър.

56. Според международната практика решаването на индивидуални спорове за собственост след въоръжени конфликти се прехвърля на специални институции, както предвижда планът „Анан“ за повторно обединение на Кипър. След неговия неуспех Севернокипърската турска република е приела съгласно изискванията на ЕСПЧ²⁶ норми за изясняване на претенциите за обезщетение и е формирала Комисия относно недвижимото имущество. Попадащите под действието им претенции за възстановяване на собственост и обезщетение при отказ да се предостави ползването са публично-правни.

57. Според Комисията при прилагане на Регламент № 44/2001 трябвало да се има предвид, че оставал открит алтернативен способ за съдебна защита в съответствие с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Член 71, параграф 1 от Регламента не засягал конвенции, които уреждали подсъдността, признаването или изпълнението на съдебни решения във връзка със специфични области. Въведеният под надзора на ЕСПЧ режим на обезщетяване може да бъде възприет като такава конвенция.

26 — Вж. в тази връзка позоваванията в бележка под линия 23.

58. На първо място, тук следва да се припомни трайната съдебна практика, която предвижда, че понятието „гражданско и търговско дело“ следва да се разглежда като автономно понятие, което следва да се тълкува, от една страна, в зависимост от целите и от системата на Регламент № 44/2001 или на Брюкселската конвенция, а от друга страна, с оглед на основните принципи, които произтичат от съвкупността от националните правни системи²⁷.

59. От приложното поле на Брюкселската конвенция са изключени само съдебни спорове, в които насрещни страни са административен орган и частно лице и ако предмет на спора е упражняване на публични правомощия от страна на административния орган²⁸. Така съдебният спор по дело *Lechouritou*²⁹, на който се позовава Комисията, се е отнасял до иска на частно лице срещу Федерална република Германия за претърпени вреди в резултат на военни престъпления на германските въоръжени сили.

60. В настоящия случай г-н Apostolides обаче не предявява претенции за реституция или обезщетение срещу държавен орган, а граждански иск срещу съпрузите Orams за собственост върху недвижим имот и допълнителни искове във връзка с невъзможността имотът да се ползва.

27 — Решение от 14 октомври 1976 г. по дело *LTU* (29/76, Recueil, стр. 1541), Решение от 16 декември 1980 г. по дело *Rüffer* (814/79, Recueil, 3807, точка 7), Решение от 14 ноември 2002 г. по дело *Baten* (C-271/00, Recueil, стр. I-10489, точка 28), Решение от 15 май 2003 г. по дело *Préservatrice foncière TIARD* (C-266/01, Recueil, стр. I-4867, точка 20), Решение от 18 май 2006 г. по дело *CEZ* (C-343/04, Recueil, стр. I-4557, точка 22) и Решение от 15 февруари 2007 г. по дело *Lechouritou* и др. (C-292/05, Сборник, стр. I-1519, точка 29).

28 — Вж. относно Брюкселската конвенция Решение от 1 октомври 2002 г. по дело *Henkel* (C-167/00, Recueil, стр. I-8111, точка 26).

29 — Посочено в бележка под линия 27.

61. Тези претенции не променят своя характер, поради това че г-н Apostolides вероятно разполага с алтернативни или допълнителни възможности от публично-правен характер срещу органи на Севернокипърската турска република. Поради това в настоящия случай не се налага да се решава дали тези алтернативни или допълнителни възможности действително вече са били налице, когато Районният съд в Никозия постановява съдебното решение в полза на г-н Apostolides, чието изпълнение е поискано³⁰.

62. Наистина Съдът е приел, че предявяването на иск въз основа на притежание, което има своя произход в публичноправен акт, се явява достатъчно основание, за да се изключи този иск от приложното поле на Брюкселската конвенция, независимо от вида на производството, което националното право предвижда в случая³¹. В това отношение би могло да се приеме, че намесата в правото на собственост се корени в мерките на турските въоръжени сили, съответно на административните органи на Севернокипърската турска република. Цитираната констатация на Съда важи само в случая, когато в искването производство насрещни страни са държавен орган и частно лице³².

63. Ако съществуват множество правоотношения, включващи публичен орган и субект на частното право или само субекти на частното право, то тогава фокусът трябва да се постави върху правоотношението между страните по

правния спор, основанието на предявения иск, както и подробните правила относно неговото предявяване³³. В главното производство ищецът — частно лице, предявява пред гражданския съд частноправни претенции срещу други частни лица, така че според всички релевантни обстоятелства безспорно е налице гражданско-правен спор.

64. Вероятно би било възможно с национална или международноправна уредба да бъдат изключени тези гражданскоправни претенции и засегнатите лица да бъдат насочени само към предявяване на иски за реституция или обезщетение срещу държавата. Това би имало за последица отпадането на гражданскоправния способ за решаване на спорове по съдебен ред.

65. Очевидно обаче Република Кипър не се е възползвала от тази възможност. Също така до този момент липсва съответното международноправно споразумение. При всички положения Районният съд в Никозия и последващите инстанции в своите решения не са взели предвид подобно изключване на гражданскоправни претенции или на гражданскоправния способ за решаване на спорове по съдебен ред. Дори това да противоречи на правото, в рамките на производство за изпълнение Court of Appeal принципно не би трябвало да проверява нито компетентността на Районния съд в Никозия (член 34, точка 3 от Регламент № 44/2001), нито законосъобразността от материално-правна страна на подлежащото на признаване съдебно решение (член 36 и член 45, параграф 2 от Регламента).

30 — Съответните правни режими, които според разбирането на ЕСПЧ принципно отговарят на изискванията на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, са влезли в сила едва на 22 декември 2005 г. и на 30 март 2006 г. (Вж. Решение по дело Xenides-Arestis III, посочено в бележка под линия 23, § 11).

31 — Решение по дело Rüffer (посочено в бележка под линия 27, точка 15) и Решение по дело Lechouritou (посочено в бележка под линия 27, точка 41).

32 — Вж. Решение по дело Rüffer (посочено в бележка под линия 27, точка 8).

33 — Вж. Решение по дело Baten (посочено в бележка под линия 27, точка 31), Решение по дело Préservatrice foncière TIARD (посочено в бележка под линия 27, точка 23) и Решение от 5 февруари 2004 г. по дело Frahuil (C-265/02, Recueil, стр. I-1543, точка 20).

66. Изглежда обаче Комисията застъпва мнението, че изключването на гражданскоправните претенции е настъпило, така да се каже, поради действието на международното право, тъй като Севернокипърската турска република е приела един принципно одобрен от ЕСПЧ правен режим за обезщетяване.

67. Не мога да се съглася с тази логическа конструкция.

68. От Решение по дело *Xenides-Arestis III*³⁴, в което ЕСПЧ се е произнесъл положително относно съвместимостта на режима за обезщетяване с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, не може да се направи извод, че този режим валидно дерогира предявяването на гражданскоправни претенции съгласно законодателството на Република Кипър. Напротив, ЕСПЧ изрично е отхвърлил възможността ищецът да бъде задължен да сезира Комисията относно недвижимото имущество по въпроса за обезщетяването, и вместо това сам му е присъдил обезщетение³⁵.

69. Също така се поставя под въпрос дали би било основателно друго разбиране, тъй като самият ЕСПЧ принципно не признава каквато и да е правна валидност на извършените отчуждавания от Севернокипърската турска република поради неприз-

наването ѝ от международната общност³⁶. Той признава единствено, че определени правни разпоредби на международно непризнати държавни образувания могат да бъдат разглеждани като валидни, за да се избегнат неблагоприятни за засегнатото население последици³⁷. Да се твърди обаче, че режимът за обезщетяване действително преклудира предявяването на гражданскоправни претенции за сметка на засегнатите лица и без споразумение с Република Кипър, излиза далеч извън тези рамки³⁸.

70. Тезата на Комисията, че Регламент № 44/2001 съгласно член 71, параграф 1 от него няма приоритет спрямо одобрения от ЕСПЧ режим за обезщетяване, също не е състоятелна.

71. Тази разпоредба предвижда, че Регламентът „не засяга действието на конвенции, по които са страни държавите членки и които във връзка със специфични области уреждат компетентността или признаването и изпълнението на съдебни решения“.

³⁶ — Вж. позоваванията в бележка под линия 21.

³⁷ — Решение по дело *Loizidou* (посочено в бележка под линия 20, § 45) и Определение *Xenides-Arestis I* (посочено в бележка под линия 23).

³⁸ — Това, разбира се, не означава задължително, че едно лице, понесло вреди, може същевременно да поиска от съдилищата възстановяване на своя недвижим имот по гражданскоправен ред и плащане на обезщетение в резултат на отнемането му. Доколкото са възможни паралелни производства, в алтернативното в съответния случай производство могат да бъдат взети предвид вече получени престации, за да се избегне неоснователно обогатяване.

³⁴ — Посочено в бележка под линия 23.

³⁵ — Решение по дело *Xenides-Arestis III* (посочено в бележка под линия 23, § 37).

72. Режимът на обезщетяване, въведен от Севернокипърската турска република, произнесените по този въпрос решения на ЕСПЧ или дори самата Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи категорично не попадат в тази дефиниция. Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи всъщност е споразумение, но то не урежда специални норми относно компетентността или признаването и изпълнението на съдебни решения в специфични области, които попадат в приложното поле на Регламента. Едностранный разпоредби на Севернокипърската турска република не представляват конвенции, както и произнесените във връзка с тях решения на ЕСПЧ не постановяват нищо относно признаването и изпълнението на решения с гражданско-правен характер.

73. Предвид това следва да се установи, че съдебното решение, подлежащо на признаване в главното производство, се отнася до гражданско дело по смисъла на член 1, параграф 1 от Регламент № 44/2001 и по този начин попада в неговото приложно поле.

2. По втория преюдициален въпрос

74. С втория въпрос трябва да се изясни дали член 35, параграф 1 във връзка с член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 дава право или задължава юрисдикция на държава членка да откаже признаването и изпълнението на съдебно решение, постановено от юрисдикция на друга

държава членка, ако това съдебно решение се отнася до недвижим имот в зона на тази друга държава членка, върху която правилството ѝ не упражнява ефективен контрол.

75. Преди да се отговори на този въпрос, следва да се има предвид, че съгласно второ, шесто, шестнадесето и седемнадесето съображение от Регламента той има за цел да гарантира свободното движение на съдебни решения в държавите членки по граждански и търговски дела, при което се опростяват формалностите с оглед постигане на бързо и неусложнено признаване и изпълнение³⁹.

76. В съответствие с тази цел член 33, параграф 1 от Регламент № 44/2001 предвижда, че постановените съдебни решения в една държава членка се признават в другите държави членки, без да се провежда особена процедура. Признаването може да бъде отказано само в случаите на членове 34 и 35.

77. Съгласно член 38, параграф 1 от Регламент № 44/2001 постановените в една държава членка съдебни решения, които подлежат на изпълнение в същата държава, се изпълняват в друга държава членка, ако по искане на всяка заинтересувана страна са обявени там за изпълняеми. Член 45, параграф 1 от Регламента

39 — Решение от 14 декември 2006 г. по дело ASML (C-283/05, Recueil, стр. I-12041, точка 23).

дава право на юрисдикцията, пред която е подадена жалба, да откаже издаването на декларация за изпълняемост само на някое от основанията, посочени в членове 34 и 35.

78. В този случай член 35, параграф 3 от Регламента формулира принципа, че компетентността на юрисдикциите на държавата, където е постановено съдебното решение, не може да се преразглежда. Изключение съгласно член 35, параграф 1 действа по отношение нарушаването на определени изключителни случаи на подсъдност, в това число предвидената в член 22, точка 1 от Регламента подсъдност по местонахождение на недвижимия имот.

79. Съгласно член 22, точка 1 по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот или договор за наем на недвижим имот, без оглед на местоживееенето са компетентни изключително юрисдикциите на държавата членка, в която е разположен недвижимият имот. По смисъла на член 35, параграф 1 тази разпоредба би била нарушена, ако съдебното решение се отнася до вещни права върху недвижим имот, който не се намира в държавата, където е постановено съдебното решение, т.е. Република Кипър, а в друга държава членка.

80. Както правилно посочват г-н Apostolides, гръцкото и кипърското правител-

ство, както и Комисията, Република Кипър представлява от международноправна гледна точка единствената призната държава на остров Кипър⁴⁰. Държавната ѝ територия обхваща и северната зона на острова, в която се намира недвижимият имот, предмет на спора⁴¹. Севернокипърската турска република, която фактически контролира тази зона, не е призната от друга държава освен от Турция⁴². От Протокол № 10 следва, че и договарящите страни по Акта за присъединяване са считали Северен Кипър за част от Република Кипър и по този начин за част от присъединяващата се територия. В противен случай би било излишно да се спира прилагането на достиженията на правото на Общността в тази част от острова.

81. Съдебното решение, по чиято декларация за изпълняемост трябва да се произнесе запитващата юрисдикция, засяга най-малкото частично вещни права⁴³, а именно правото на собственост върху недвижим имот, който се намира в Република Кипър.

40 — Вж. Решение по дело Anastasiou и др. (посочено в бележка под линия 2, точка 40).

41 — Вж. включително Tomuschat, C. The Accession of Cyprus to the European Union. — In: Häberle, P./M. Morlock/V. Skouris (eds.). Festschrift für D. Tsatsos. Baden-Baden, 2003, p. 672, 676.

42 — Вж. заключението на генералния адвокат Gulmann по дело Anastasiou (посочено в бележка под линия 2), точка 12. Съветът за сигурност на ООН изрично осъжда обявяването на републиката и настоява за непризнаване на Севернокипърската турска република (вж. Резолюция 541 (1983) от 18 ноември 1983 г. и Резолюция 550 (1984) от 11 май 1984 г., които могат да бъдат намерени на: www.unficypr.org/nqcontent.cfm?a_id=1636). С декларация от 16 ноември 1983 г. (Бюлетин на Европейските общности, бр. 11/1983, точка 2.4.1) и от 27 март 1984 г. (Бюлетин на Европейските общности, бр. 3/1984, точка 2.4.3) министрите на външните работи на държавите членки осъждат в рамките на европейското политическо сътрудничество и обявяването на независимостта. Вж. по въпроса за признаването и Talmon, S. Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten. Tübingen, 2006, p. 41 et sq.

43 — Ако се присъди обезщетение за отнето ползване, разпоредбата на член 22, точка 1 би могла да бъде неприложима (вж. Решение от 9 юни 1994 г. по дело Lieber (C-292/93, Recueil, стр. I-2535, точка 15).

Всъщност при буквално тълкуване на член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 не възниква съмнение относно изключителната компетентност на юрисдикциите на държавата членка.

82. Съпрузите Orams обаче са на мнение, че смисълът и целта на разпоредбата се намират в колизия с този резултат.

83. Съгласно трайната съдебна практика главното основание за изключителната компетентност на юрисдикциите на държавата, в която се намира недвижимият имот, се изразява в това, че юрисдикцията по местонахождението на имота може най-добре да реши спорове, отнасящи се до вещни права върху него⁴⁴. Това е така, защото съответните спорове по принцип се решават според законодателството на държавата по местонахождение на имота. Освен това при тях често се явява необходимо да се установи на място фактическата обстановка. Следователно в интерес на доброто правораздаване е поради пространствената близост да се предостави изключителната компетентност на юрисдикция по местонахождението на недвижимия имот⁴⁵.

84. Въз основа на това съпрузите Orams правят извода, че член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябвало да бъде тълкуван стеснително и че тази разпоредба не обосновавала компетентността на юрисдикциите на Република Кипър по искове във връзка с права върху недвижими имоти в северната зона. Поради липса на фактически контрол върху тази зона юрисдикциите на Република Кипър всъщност не притежавали предимството на особената близост.

85. В крайна сметка остава открит въпросът дали е вярна тази позиция, която не намира обосновка в текста на разпоредбата, тъй като член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 щеше да бъде нарушен само ако вместо юрисдикциите на Република Кипър на основание местоположение на вещта компетентни се бяха явили юрисдикциите в друга държава членка. Не става ясно коя следва да бъде тази държава членка. Независимо от международноправното ѝ положение Севернокипърската турска република в най-добрия случай би следвало да се третира като трета държава. Тъй като обаче член 22, точка 1 не обосновава пряко изключителната компетентност на юрисдикциите на трета държава, тази разпоредба не може да бъде нарушена дори и при тази презумпция.

86. Наистина в литературата съществува спор дали член 22, точка 1 придобива рефлексно действие в полза на трети държави⁴⁶. Изглежда обаче Съдът

44 — Вж. относно Брюкселската конвенция Решение от 14 декември 1977 г. по дело Sanders (73/77, Recueil, стр. 2383, точки 10 и 11), Решение от 10 януари 1990 г. по дело Reichert и Kockler (C-115/88, Recueil, стр. I-27, точка 10), Решение от 13 октомври 2005 г. по дело Klein (C-73/04, Recueil, стр. I-8667, точка 16) и Решение по дело CEZ (посочено в бележка под линия 27, точка 28). В същия смисъл и доклад за Брюкселската конвенция, изготвен от P. Jenard (ОВ C 59, 1979 г., стр. 1, 35).

45 — Вж. по-специално Решението по дело CEZ (посочено в бележка под линия 27, точка 29).

46 — Вж. относно състоянието на спора Rauscher/Mankowski. Europäisches Zivilprozessrecht, 2. ed. München, 2006, Art. 22 Brüssel I-VO, 26; Layton/Mercer. European Civil Practice, 2. ed. London, 2004, 19.010.

отхвърля това действие. Така в становището относно Конвенцията от Лугано той посочва, че изключителната подсъдност по местонахождение на недвижим имот в трета държава преодолява подсъдността по член 2 от Регламента по местоживееенето на един от ответниците само защото Конвенцията от Лугано съдържа разпоредба със същото съдържание като член 22 от Регламента; единствено на основание на Регламента подсъдността би останала по местоживееене в Общността⁴⁷.

87. Във всеки случай би било погрешно такава рефлексно действие да бъде разпространено и върху член 35, параграф 1 от Регламент № 44/2001. Резултатът от взаимодействието на член 35, параграфи 1 и 3 се изразява в това, че отказът за признаване и изпълнение поради нарушаване на правния режим относно компетентността е допустим само в изключителни случаи. Следователно приложното поле на член 35, параграф 1 не може да бъде разширено, поради това че нарушаването на компетенциите на юрисдикции в трети държави, които не са страни по Конвенцията от Лугано, също става пречка за признаването.

88. Само в името на изчерпателността следва да се отбележи какви биха били последиците, ако Севернокипърската турска република, противно на застъпваната позиция, би следвало да бъде третирана като трета държава. Тогава по спорове във връзка с намиращ се там недвижим имот не би съществувала изключителната компетентност на юрис-

дикциите на Република Кипър съгласно член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001. По този начин ще влязат в действие общите правила относно компетентността. Дали съгласно тях Районният съд в Никозия действително би бил компетентен или не⁴⁸, според член 35, параграф 3 от Регламента би било без значение за признаването и изпълнението на неговото съдебно решение.

89. Следователно на втория въпрос следва да се отговори, че член 35, параграф 1 във връзка с член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 не дава право на юрисдикция на държава членка да откаже признаването и изпълнението на постановено от юрисдикция на друга държава членка съдебно решение, ако това съдебно решение се отнася до недвижим имот в зона на последната държава членка, върху която правителството ѝ не упражнява действителен контрол.

3. По третия преюдициален въпрос

90. Третият преюдициален въпрос се отнася до тълкуването на резервата за публична политика в член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001. Запитващата юрисдикция иска да установи дали признава-

⁴⁷ — Становище 1/03 (посочено в бележка под линия 8, точка 153).

⁴⁸ — Съгласно член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001 би могла да бъде разглеждана компетентността по местоживееене на ответника. Доколко вилата в Лапта може да бъде разглеждана като допълнително местоживееене, наред с това в Обединеното кралство, се определя съгласно член 59, параграф 1 от Регламента според *lex fori*. Предвид разположението на местоживееенето в Северен Кипър при всички положения е налице подобна проблематика, както при прилагането на член 22, точка 1.

нето и изпълнението на едно съдебно решение трябва да бъде отказано при позоваване на тази резерва, ако на практика това съдебно решение не може да бъде изпълнено в самата държава, където е постановено, тъй като се отнася до недвижим имот в зона на тази държава, върху която правителството ѝ не осъществява фактически контрол.

91. Член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 предвижда, че съдебно решение не се признава, ако признаването явно противоречи на публичната политика в държавата членка, в която се иска признаване.

92. Във водещото Решение по дело Krombach⁴⁹ Съдът констатира, че член 27 от Брюкселската конвенция, който се явява предшественик на член 34 от Регламент № 44/2001, трябва да се тълкува стеснително. Разпоредбата всъщност представлява препятствие пред осъществяване на една от основните цели на Конвенцията, а именно да изгради самостоятелна и завършена система, която да гарантира свободното движение на съдебни решения в рамките на Общността. Поради тази причина клаузата за публична политика в член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция може да играе роля само в изключителни случаи⁵⁰.

93. Предвид горното Съдът прави следния извод⁵¹:

„Използването на клаузата за публична политика, съдържаща се в член 27, точка 1 от Конвенцията, е допустимо само в хипотезата, в която признаването или изпълнението на съдебното решение, постановено в друга държава членка, би засегнало по недопустим начин правния ред на държава членка, в която е поискано изпълнение, тъй като би накърнило основен принцип. За да се спазва забраната за преразглеждане по същество на чуждестранното съдебно решение, засягането трябва да съставлява явно нарушение на правна норма, която се счита за съществена в правния ред на държавата, в която е поискано изпълнение, или на право, което е признато като основно в този правен ред.“

94. В заключение Съдът констатира още, че наистина договарящите държави по принцип остават свободни да определят изискванията на публичната си политика по силата на резервата, записана в член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция и в съответствие с националните си концепции, но границите на това понятие са въпрос, свързан с тълкуването на Конвенцията⁵². При това положение, макар да не следва Съдът да определя съдържанието на публичната политика на договаряща държава, той все пак трябва да контролира границите, в рамките на които юрисдикция на договаряща държава може да използва това понятие, за да не признае съдебно решение, постановено в друга договаряща държава⁵³.

49 — Вж. Решение от 28 март 2000 г. по дело Krombach (C-7/98, Recueil, стр. I-1935, точки 19—21). Вж. също и Решение от 11 май 2000 г. по дело Renault (C-38/98, Recueil, стр. I-2973, точка 26).

50 — Решение по дело Krombach (посочено в бележка под линия 49, точка 21) и Решение по дело Renault (посочено в бележка под линия 49, точка 26) с позоваване на Решение от 4 февруари 1988 г. по дело Hoffmann (145/86, Recueil, стр. 645, точка 21) и на Решение от 10 октомври 1996 г. по дело Hendrikman и Feyen (C-78/95, Recueil, стр. I-4943, точка 23).

51 — Решение по дело Krombach (посочено в бележка под линия 49, точка 37) и Решение по дело Renault (посочено в бележка под линия 49, точка 30).

52 — Решение по дело Krombach (посочено в бележка под линия 49, точка 22) и Решение по дело Renault (посочено в бележка под линия 49, точка 27).

53 — Решение по дело Krombach (посочено в бележка под линия 49, точка 23) и Решение по дело Renault (посочено в бележка под линия 49, точка 28).

95. В светлината на тези констатации следва да се провери дали фактическата липса на изпълнителна сила у едно съдебно решение в държавата на постановяването му може да се счита за явно нарушение на публичната политика по смисъла на член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, което да изключва признаването и изпълнението в друга държава членка.

96. Както правилно отбелязват гръцкото правителство и Комисията, изпълнителната сила на съдебно решение в държавата, където то е постановено, се явява съгласно член 38, параграф 1 от Регламент № 44/2001 условие за обявяване на изпълняемостта му от юрисдикция на друга държава членка. Не следва подлежащ на изпълнение акт да има по-широко действие в държава членка, в която е поискано изпълнение, отколкото в държавата членка по произход⁵⁴.

97. В Решението по дело *Coursier*⁵⁵ Съдът е изтъквал съответния текст от член 31 на Брюкселската конвенция в смисъл, че понятието „изпълняем“ обхваща само изпълнителната сила на чуждестранни съдебни решения от формална страна, но не и условията, при които тези решения могат да бъдат изпълнени в държавата на постановяването им. Формалната изпълнителна сила не е налице, когато съдебното решение е обжалвано, съответно може да бъде обжалвано и то не е обявено за подлежащо на предварително изпълнение.

98. Ако декларацията за изпълняемост зависи от действителните предпоставки за изпълнение на съдебните решения в държавата на постановяването им, това би противоречало⁵⁶ на целта на Регламент № 44/2001 за свободно движение на съдебните решения чрез опростено признаване и изпълнение. За разлика от изпълнителната сила във формален смисъл, не се предвижда в сертификата по член 54 от Регламента да се установява дали и при какви условия едно съдебно решение конкретно подлежи на изпълнение в държавата по постановяването му. Освен това наличието на фактически основания за неизпълняемост не променя по никакъв начин правната сила на съдебното решение.

99. Настоящият случай илюстрира възможните неясноти, с които би било съпроводено отчитането на фактическата изпълнителна сила. Наистина понастоящем някои вземания с изпълнителен титул не притежават изпълнителна сила в Кипър, тъй като Република Кипър не е в състояние да упражнява суверенната си власт в зоната, където се намира разглежданият имот. От друга страна, в контролираната от Република Кипър зона на острова изцяло биха могли да бъдат изпълнявани парични вземания, доколкото съпрузите Orams разполагат там с имущество, например наличности по банкови сметки или други вземания.

100. Тъй като изпълнителната сила на чуждестранното съдебно решение в държавата по произход е предвидена в член 38,

⁵⁴ — Вж. поясненията в доклада за Брюкселската конвенция, изготвен от P. Jenard (посочен в бележка под линия 44, стр. 47 и сл.).

⁵⁵ — Решение от 29 април 1999 г. (C-267/97, Recueil, стр. I-2543, точка 29).

⁵⁶ — Вж. в тази връзка по-горе точка 75 от настоящото заключение.

параграф 1 от Регламента като условие за даване от страна на юрисдикциите на друга държава членка на декларация за изпълняемост, същото това условие не може да бъде доразвито с друго значение в рамките на резервата за публична политика. На основание на аналогични съображения член 35, параграф 3, изречение 2 от Регламент № 44/2001 например също изрично изключва липсата на компетентността, която съгласно член 35 не подлежи на контрол, все пак да се счита съгласно член 34, точка 1 за нарушение на публичната политика.

101. Комисията, а в резултат на това и съпрузите Orams поставят допълнително въпроса дали срещу изпълнението може да се възрази на друго основание, свързано с публичната политика. Те считат, че признаването и изпълнението на решението на Районния съд в Никозия можело да противоречи на „международната публична политика“, подкопавайки усилията на международната общност за решаване на кипърския проблем.

102. В това отношение на първо място трябва да се констатира, че самата запитваща юрисдикция не е взела предвид такова основание за отказ на признаването и изпълнението в Обединеното кралство. По принцип обаче Съдът е обвързан с предмета на преюдициалното запитване, определен от запитващата юрисдикция в акта за преюдициално запитване. Обикновено

участниците в производството нямат право да поставят на Съда допълнителни въпроси извън този предмет⁵⁷.

103. Това важи в значителна степен при тълкуване на понятието „публична политика“ съгласно член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, тъй като държавите членки сами определят изискванията на публичната си политика по силата на националните си концепции⁵⁸. Към това се добавя и обстоятелството, че правителството на Обединеното кралство не е взело участие в настоящото производство. Поради това Съдът не разполага с достоверна информация относно това, дали изтъкнатите от Комисията основания са част от публичната политика на тази държава членка.

104. Комисията все пак изрично се позовава на *международната* публична политика. Тя признава, че член 34, точка 1 се отнася само до публичната политика *на държавата членка*, в която трябва да бъде признато съдебното решение. По нейно мнение обаче нищо не пречи съображения на международната публична политика да се считат също за част от националната публична политика.

57 — Решение от 9 декември 1965 г. по дело Singer (44/65, Recueil, стр. 1267, 1275), Решение от 17 септември 1998 г. по дело Kainuun Liikenne и Pohjolan Liikenne (C-412/96, Recueil, стр. I-5141, точка 23), Решение от 12 август 2008 г. по дело Santesteban Goicoechea (C-296/08 PPU, Сборник, стр. I-6307, точка 46) и Решение от 9 октомври 2008 г. по дело Katz (C-404/07, Сборник, стр. I-7607, точка 37).

58 — Вж. по-горе точка 94 от настоящото заключение и позоваванията в бележка под линия 52.

105. В случай че Съдът счете за удачно да обсъди тази гледна точка, независимо че тя не е част от акта за преюдициално запитване, моята позиция е следната.

106. В Решение по дело Krombach Съдът се е ангажирал да следи границите, в рамките на които юрисдикцията на договаряща държава по Брюкселската конвенция може да се позовава на понятието публична политика, за да откаже признаването на съдебно решение на юрисдикция на друга договаряща държава⁵⁹. Тъй като основните права, както те са намерили отражение в Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, принадлежат към общите принципи на правото, Съдът е стигнал до извода, че юрисдикция на държава членка има право да откаже признаването на чуждестранно съдебно решение, което е постановено в явно нарушение на основните права⁶⁰.

107. В този аспект Съдът действително е направил връзка между закриляните на международно равнище основни права от страна на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и националната публична политика. Следователно отказ за признаване на чуждестранно съдебно решение винаги ще бъде в съответствие с член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, когато изискванията на националната публична политика отстраняват явно нарушение на основните права, залегнали в Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи.

59 — Решение по дело Krombach (посочено в бележка под линия 49, точка 23).

60 — Пак там, точки 25—27 и 38—40).

108. Все още не е окончателно изяснено дали юрисдикциите не само имат право, но и дори са задължени да отказват изпълнението на чуждестранно съдебно решение, което явно нарушава основните права на Общността. В подкрепа на това се явява обстоятелството, че съгласно трайната съдебна практика националните юрисдикции трябва да се придържат към основните права, когато са сезирани с проблем, който попада в приложното поле на правото на Общността⁶¹.

109. В настоящия случай обаче Комисията не изтъква довода, че съдебното решение, чието изпълнение е поискано, нарушава основни права. По-скоро за нея са важни изискванията на международната политика относно кипърския въпрос. В известна степен тези изисквания са придобили правнообвързващ характер, доколкото те са намерили израз в резолюции на Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации⁶². Това важи например за задължението на държавите да се въздържат от всичко, което изостря кипърския конфликт.

110. Опазването на мира и възстановяването на териториалната цялост на Кипър са такива ценности. Дали обаче тези цели могат да бъдат разглеждани по смисъла на

61 — Вж. Решение от 25 ноември 1986 г. по дело Klensch и др. (201/85 и 202/85, Recueil, стр. 3477, точки 8—10), Решение от 13 юли 1989 г. по дело Wachauf (5/88, Recueil, стр. 2609, точка 19), Решение от 18 юни 1991 г. по дело ERT (C-260/89, Recueil, стр. I-2925, точка 42 и сл.), Решение от 12 юни 2003 г. по дело Schmidberger (C-112/00, Recueil, стр. I-5659, точка 75) и Решение от 11 юли 2006 г. по дело Chacón Navas (C-13/05, Recueil, стр. I-6467, точка 56). Вж. в този смисъл включително Jaume, E./C. Kohler. *Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?* — In: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts* — IPRax. 2000, p. 454, 460.

62 — Вж. по-горе точка 45 от настоящото заключение и позоваванията в бележка под линия 16, както и моето заключение с днешна дата по дело Gambazzi (C-394/07, висящо пред Съда, точка 43).

съдебната практика по делото Krombach⁶³ като „правна норма, която се счита за съществена в правния ред на държавата, в която е поискано изпълнение, или право, което е признато като основно в този правен ред“, остава твърде съмнително.

111. Както вече беше посочено, при всички положения изискванията и апелите в отнасящите се до Кипър резолюции на Съвета за сигурност са твърде общи, за да произтече оттам конкретното задължение да не се признава съдебно решение на юрисдикция на Република Кипър, което засяга права на собственост върху намиращ се в Северен Кипър недвижим имот. Като изключим това, не става също ясно дали признаването на съдебното решение в съществуващия контекст подпомага или затруднява решаването на кипърския въпрос и дори дали признаването не се налага за защита на основните права на г-н Apostolides⁶⁴.

112. Следователно на третия преюдициален въпрос трябва да се отговори, че юрисдикция на държава членка не може да откаже признаването и изпълнението на съдебно решение, като се позовава на резервата за публична политика в член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, тъй като съдебното решение е формално изпълняемо в държавата на постановяването му, но по фактически съображения не може да бъде изпълнено там.

63 — Решение по дело Krombach (посочено в бележка под линия 49, точка 37) и Решение по дело Renault (посочено в бележка под линия 49, точка 30).

64 — Вж. по-горе, точка 45 и точки 49—52 от настоящото заключение.

4. По четвъртия преюдициален въпрос

113. С четвъртия въпрос трябва да се изясни дали признаването на неприсъствено съдебно решение съгласно член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 може да бъде отказано поради нередовно връчване на документа за образуване на производството, ако съдебното решение е било предмет на преглед в рамките на образувано от ответника производство по оспорване.

114. Съгласно член 34, точка 2 съдебното решение не се признава, ако на ответника не е връчен документът за образуване на производството в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си. Съгласно разпоредбата обаче такова нередовно връчване не може да бъде повдигано като възражение, ако ответникът не е успял да започне дело за оспорване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това.

115. Действително в този случай съпрузите Orams са оспорили пред Районния съд в Никозия неприсъственото съдебно решение. Тяхното обжалване е отхвърлено след цялостно и справедливо разглеждане, на основание че не са предоставили приемлива защита срещу иска (arguable defence). Въпреки това те изтъкват поредица от обстоятелства във връзка с връч-

ване на исковата молба, които са ги затруднили да организират защитата си в достатъчен срок, и в този смисъл се позовават на съдебната практика по член 27, точка 2 от Брюкселската конвенция⁶⁵.

116. В Решението по дело ASML⁶⁶ Съдът обаче обръща внимание на разликите между член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 и член 27, точка 2 от Брюкселската конвенция. Съгласно член 27, точка 2 от Брюкселската конвенция съдебното решение не се признава, „ако то е постановено в отсъствие на страната, когато на ответника не е надлежно връчен документът за образуване на производството [...] в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си“.

117. За разлика от това редовното връчване на документа за образуване на производството съгласно член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 не се явява непременно от решаващ характер⁶⁷. По-скоро е от значение ефективното спазване на правото на защита. Ако ответникът не е успял да започне дело за обжалване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това, член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 презюмира, че правото на защита е спазено, независимо от нередовното връчване.

118. Следователно цитираната съдебна практика по член 27, точка 2 от Брюкселската конвенция не може да бъде пренесена към член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001⁶⁸.

119. Новата редакция на тази разпоредба се съобразява в по-голяма степен с целта да облекчи признаването и изпълнението на съдебни решения, без при това все пак да бъде възпрепятствано правото на справедлив процес, което съгласно трайната съдебна практика е едно от основните права, чието спазване Съдът трябва да гарантира⁶⁹.

120. В настоящия случай е съществувала възможност да се оспори неприсъственото решение на Районния съд в Никозия и съпрузите Orams са се възползвали от нея. При това положение от член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 следва, че признаването и изпълнението не могат да бъдат отказани чрез позоваване на нередовно връчване на исковата молба.

121. При всички положения това важи, когато правото на справедлив процес не е осуетено поради особени обстоятелства, например начина на организация на производството по обжалване. В главното

65 — Решение от 3 юли 1990 г. по дело *Lancray* (C-305/88, Recueil, стр. I-2725, точка 23), Решение от 12 ноември 1992 г. по дело *Minalmet* (C-123/91, Recueil, стр. I-5661, точка 21), Решение от 10 октомври 1996 г. по дело *Hendrikman и Feijen* (посочено в бележка под линия 50, точка 18) и Решение от 16 февруари 2006 г. по дело *Verdoliva* (C-3/05, Recueil, стр. I-1579, точка 29).

66 — Посочено в бележка под линия 39, точка 19 и сл.

67 — Решение по дело ASML (посочено в бележка под линия 39, точка 20).

68 — Според мнението на генералния адвокат Léger от историята на възникване на Регламент № 44/2001 става ясно, че новата редакция целенасочено е била предназначена срещу последиците, които са произтекли от посочената съдебна практика по член 27, точка 2 от Брюкселската конвенция (вж. заключението от 28 септември 2006 г. по дело ASML (посочено в бележка под линия 39), точка 51 и сл.).

69 — Вж. Решение по дело ASML (посочено в бележка под линия 39, точка 23 и сл.).

производство обаче няма данни за осуетяването на това право. Според констатациите на запитващата юрисдикция съпрузите Orams са могли да изложат правните си доводи в рамките на цялостен и справедлив съдебен процес. Съпрузите Orams обжалват и пред Върховния съд съдебното решение, с което се отхвърля искането им за отмяна на неприсъственото съдебно решение, но без успех.

122. Правото на защита на съпрузите Orams, доколкото е видно, не е било съществено засегнато и от обстоятелството, че ответникът трябва да докаже съгласно законодателството на Република Кипър, че разполага с приемлива защита за отмяна на неприсъствено съдебно решение. Съгласно член 36 и член 45, параграф 2 от Регламента обстоятелството, че съпрузите не са могли да убедят кипърските юрисдикции, разглеждащи делото по същество, в своята правна позиция, не може да бъде взето предвид в производството по признаване и изпълнение.

123. Ето защо на четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че признаването и изпълнението на неприсъствено съдебно решение не може да бъде отказано с позоваване на нередовно връчване на документа за образуване на производството, ако ответникът, който първоначално не е заявил, че се явява, е могъл да обжалва неприсъственото съдебно решение, а след това юрисдикциите в държавата по постановяване на съдебното решение са го проверили в рамките на цялостно и справедливо производство, и не са налице основания да се счита, че правото на ответника на справедлив процес не е било спазено в това производство.

5. По петия преюдициален въпрос

124. Предвид отговора по четвъртия въпрос, на петия въпрос не е нужно да се дава отговор.

V — Заключение

125. На основание изложените по-горе съображения предлагам на Court of Appeal да бъдат дадени следните отговори:

- 1) Предвиденото в член 1, параграф 1 от Протокол № 10 към Акта за присъединяване от 2003 г. спиране на прилагането на достиженията на

правото на ЕС в тези зони от Република Кипър, в които Правителството на Република Кипър не упражнява ефективен контрол, не изключва възможността юрисдикция на друга държава членка на основание Регламент № 44/2001 да признае и изпълни съдебно решение, постановено от юрисдикция на Република Кипър, отнасящо се до зони, намиращи се извън контрола на нейното правителство.

- 2) Член 35, параграф 1 във връзка с член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 не дава право на юрисдикция на държава членка да откаже признаването и изпълнението на постановено от юрисдикция на друга държава членка съдебно решение, ако това съдебно решение се отнася до недвижим имот в зона на другата държава членка, върху която правителството ѝ не упражнява действителен контрол.
- 3) Юрисдикция на държава членка не може да откаже признаването и изпълнението на съдебно решение, като се позовава на резервата за публична политика по член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, тъй като съдебното решение е формално изпълняемо в държавата на постановяването му, но по фактически съображения не може да бъде изпълнено там.
- 4) Член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че признаването и изпълнението на неприсъствено съдебно решение не може да бъде отказано с позоваване на нередовно връчване на документа за образуване на производството, ако ответникът, който първоначално не е заявил, че се явява, е могъл да обжалва неприсъственото съдебно решение, а след това юрисдикциите в държавата по постановяване на съдебното решение са го проверили в рамките на цялостно и справедливо производство, и не са налице основания да се счита, че правото на ответника на справедлив процес не е било спазено в това производство.